

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI

Școala doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

PROZA LITERARĂ A GABRIELEI ADAMEȘTEANU

Doctorand,

DOMNIȚANU E. MARIANA (MOGOȘ)

Conducător științific,

Prof. Univ. Dr. Nicoleta Ifrim

Seria U 2: Filologie – Română nr. 37

GALAȚI

2024

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI

Școala doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

PROZA LITERARĂ A

GABRIELEI ADAMEȘTEANU

Doctorand

DOMNIȚANU E. MARIANA (MOGOȘ)

Președinte

Prof. univ.dr. EUGENIA-SIMONA ANTOFI

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Conducător științific

Prof. univ. dr. habil. NICOLETA IFRIM

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Referenți științifici

Prof. univ. dr. MIRCEA DIACONU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Cercet. șt. gr. I dr. LUCIAN CHIȘU

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”
din București

Conf. univ. dr. IULIANA-PETRONELA BARNA

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Seria U 2: Filologie – Română nr. 37

GALAȚI

2024

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul fundamental ȘTIINȚE INGINEREȘTI

- Seria I 1: **Biotehnologii**
- Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**
- Seria I 3: **Inginerie electrică**
- Seria I 4: **Inginerie industrială**
- Seria I 5: **Ingineria materialelor**
- Seria I 6: **Inginerie mecanică**
- Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**
- Seria I 8: **Ingineria sistemelor**
- Seria I 9: **Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE SOCIALE

- Seria E 1: **Economie**
- Seria E 2: **Management**
- Seria E 3: **Marketing**
- Seria SSEF: **Știința sportului și educației fizice**
- Seria SJ: **Drept**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE UMANISTE

- Seria U 1: **Filologie- Engleză**
- Seria U 2: **Filologie- Română**
- Seria U 3: **Istorie**
- Seria U 4: **Filologie - Franceză**

Domeniul fundamental MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII

- Seria C: **Chimie**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE BIOMEDICALE

- Seria M: **Medicină**
- Seria F: **Farmacie**

Cuprins

INTRODUCERE.....	5
INTRODUCTION.....	7
ARGUMENT	8
I. De la biografie la operă – trepte ale formării scriitorului, experiențe revelatoare, circumstanțe (ne)favorabile	17
I.1. Activitatea literară – posibile compartimente ale scriiturii	21
I.2. Activitatea jurnalistică - un exercițiu al racordării la realitate	25
I.3. Memorialistica, pauza de jurnalism – intersecțiile literaturii cu jurnalismul	28
II. Scriitura Gabrielei Adameșteanu între vârstele receptării critice. Non/apartenența la o familie literară 35	
II.1. Specificitatea prozei literare a Gabrielei Adameșteanu în raport cu dinamica literaturii de tip generaționist	35
II.2. Receptarea critică a prozei literare a Gabrielei Adameșteanu	37
II.2.1. Receptarea critică antedecembristă a prozei literare a Gabrielei Adameșteanu	37
II.2.1 Receptarea critică postdecembristă a prozei literare a Gabrielei Adameșteanu. Recalibrări necesare	52
II.3. Dosar de receptare critică: studii sintetice în dicționare și în istorii literare	77
III. Narațiunea literară a universului reprezentat în scrierile Gabrielei Adameșteanu. Câteva repere teoretico-metodologice	83
III.1. Jocul vocilor – reprezentări ale instanțelor narative. Posibile ancore naratologice.....	85
III.1.1. Situații problematice la granița ficțiunii cu realitatea - relația autorului cu cititorul.....	86
III.1.2. Instanța naratorială: tușe ale unui portret	88
III.1.4. De la narațiune la ficțiune: personajul literar și avatarurile sale	91
III.2. Tematica prozei literare a Gabrielei Adameșteanu. Suprapuneri/reveniri necesare: o posibilă <i>image</i>	94
III.2.1. Cronotopul prozelor literare ale Gabrielei Adameșteanu – între expansiune și restrângere.....	97
III.2.2. Timp ireversibil sau ciclicitate – raporturile literaturii cu istoria	101
III. 3. Strategiile <i>autenticității</i> – de la „feliile de viață” la tehnica scriiturii	103
III.4. Cotidianul – între insolit și estetica banalului, a faptului anodin, derizoriu	110
IV. Proza literară a Gabrielei Adameșteanu	114
IV.1. Nuvelistica – o „probă mai grea decât romanul”	114
IV.1.1. Repere ale universului ficțional al nuvelisticii – primele <i>hărți</i> ale lumii adameștene.....	115
IV. 1.2. Proza scurtă – corespondențe de ordin tematic și discursiv	118

IV. 2. Deschideri infinite și promisiunea adevărului. Restabilirea raporturilor dintre ficțiune și realitate în romanele Gabrielei Adameșteanu.....	127
IV. 2. 1. Preambul – arhitectonica romanelor Gabrielei Adameșteanu: particularități, tehnici și procedee discursive	130
IV.2.2. Corpusul românesc – rețele și structuri	133
IV.2.3. Debutul – <i>Drumul egal al fiecărei zile</i> : „...- Cine este Letiția Branea?”	134
IV.2.3.1. Preambul critic	134
IV. 2.3.2. Aspecte tematice și compoziționale ale romanului <i>Drumul egal al fiecărei zile</i> - organizarea internă a romanului.....	136
IV.2.3.3. Construcția romanescă: tehnici și procedee discursive	140
IV.2.3.4. Timpul devenirii și spațiu simbolic	143
IV.2.3.5. Letiția Branea – configurarea personajului între identitatea proprie și oglinzile celorlalți ..	145
IV.2.4. <i>Provizorat</i>	150
IV.2.4.1. Preambul critic	150
IV.2.4.2. Aspecte tematice și compoziționale ale romanului	152
IV.2.4.3. Fragmentarea și reconfigurarea – tehnici în arhitectonica discursului	155
IV.2.4.4. Istории secrete ale <i>Clădirii</i> - cronotopul romanului	159
IV.2.4.5. Profilul personajelor – destine la intersecțiile Istoriei.....	163
IV.2.5. <i>Fontana di Trevi</i>	168
IV.2.5.1. Preambul critic	168
IV.2.5.2. <i>Fontana di Trevi</i> : aspecte tematice și compoziționale. Corelații posibile.....	171
IV.2.5.3. Între lumi paralele - cronotopul romanului	179
IV.2.5.4. Personajele romanului – problematică și modalități de construcție	181
IV.2.5.4.1. Starea de <i>mal du pays</i> : pendularea între două lumi	182
IV.2.5.4.2. Condescendență sau interes în relațiile dintre personaje	185
IV.2.5.4.3. Reprezentări ale realității: feminitate ultragiată și (non)verbalizarea traumei	187
IV.2.6. <i>Dimineață pierdută</i>	195
IV.2.6.1. Preambul critic	195
IV.2.6.2. Aspecte tematice și modalități de organizare a materialului epic	198
IV.2.6.3. Memoria timpului și timpul memoriei – arhitectura narativă	202
IV.2.6.4. Cronotopul romanului: supraetajarea lumilor	209
IV.2.6.5. <i>Babelul</i> vocilor – personajele și discursurile lor	212
IV.2.7. <i>Întâlnirea</i>	215
IV.2.7.1. Preambul critic	215
IV.2.7.2. Repere tematice și compoziționale ale romanului.....	216
IV.2.7.3. Intertextualitatea – legitimarea prin discurs	220

IV.2.7.4. Segmentarea timpului și spațiului – <i>acum</i> vs. <i>atunci</i> și <i>aici</i> vs. <i>acolo</i>	224
IV.2.7.5. Poetica discursivă a personajelor - realitate ficțională sau ficționalizare a realității	225
IV.2.8. <i>Voci la distanță</i>	231
IV.2.8.2. Aspecte tematice și compoziționale specifice	235
IV.2.8.3. Lumea povestită – narațiunile personajelor.....	241
IV.2.8.4. Cronotop specific: spațiul <i>realității</i> și timpul prezentului.....	243
IV.2.8.5. <i>Foldere</i> și dosare de Securitate – viețile secrete ale personajelor	244
IV. Concluzii	250
Bibliografie.....	259
Listă de lucrări publicate și prezentate	272
ANEXE	275
1. Proza scurtă – mică antologie comentată	275
1.2. <i>O plimbare scurtă după orele de serviciu</i> (fragmente). Falsă moralitate și cameleonism	275
1.3. <i>Vară - primăvară</i>	280
1.4. <i>Dăruiește-ți o zi de vacanță</i>	283
1.5. <i>Neliniștea</i>	288

ABSTRACT

Keywords: *author-narrator-character, autobiographical discourse, Time, individual/collective history, exile, narrative structures, female writing, discursive pattern, intertextuality, narrative instance, fragmentarism, polyphonic structure, paratextuality.*

The decision to make a careful, critical incursion into Gabriela Adameșteanu's prose was based on several motivations. The first, based on a rather subjective impetus, lies in the privilege of investigating the creation of a female writer (although the author does not exclusively rely on the female condition: "I always wanted to be a writer, not a female writer...").¹ It is all the more challenging to investigate a literary prose that spans more than four decades and continues to be a vivid presence in the contemporary literary landscape because it is written by a female author who manages to make a mark at a time when the gender gap is still pronounced. However, looking through the lens of gender difference is not the only premise we start from, even if we can refer to a specificity of women's writing that affirms and validates its existence. On the other hand, the resurrection of the author in literature is today a unanimously accepted reality. Simona Popescu's observation captures this aspect, which all critical analyses should take as a starting point: "The real author accompanies their books like a shadow (willingly or unwillingly) (although, in some cases, their own books accompany them like a shadow – pale, shining or ghostly – after the disappearance of the person who wrote them). Nowadays it is almost impossible not to find the author present at least in photographs, if not practicing an 'alternative' autobiographical discourse, more or less elaborated/assumed (interviews in the press, radio or television, for example)."²

Secondly, the realist grid of the prose, with various uses of the referential, can provide us with a subjective but deeply authentic version of the times we have lived, re-calibrating reality with the signs of personal or collective memory. With the mirrors of fiction, which second reality and reflect the social evolutions and involutions, we can identify the socio-historical mechanisms carved out in the two periods so well defined by the 1989 Revolution.

Finally, our approach offers the opportunity to identify the imprint of Adameșteanu's writing, both in terms of her ideology as a writer, the elements that shape the author's vision

¹ Andreea Chebac, *Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Am vrut întotdeauna să fiu un scriitor, nu o scriitoare...”*, <https://www.bookblog.ro>, 25 octombrie 2018, <https://www.bookblog.ro/interviu/gabriela-adamesteanu-am-vrut-intotdeauna-sa-fiu-un-scriitor-nu-o-scriitoare-si-sa-am-si-personaje-masculine-la-fel-de-puternice-ca-cele-feminine/>, accesat la data de 25 ianuarie 2020.

² Simona Popescu, *Autorul, un personaj*, Editura Paralela 45, Pitești, 2015, p. 296

of the world and the thematic and discursive constants. The compartmentalised approach is purely theoretical, because in practice, the two aspects are inseparable and interdependent and, although several models or different orientations and directions can be merged into one work, this association ensures the writer we are dealing with a unique position in the contemporary literary landscape, both nationally and internationally, because the author has been translated into more than 14 countries and her work has been positively received by both readers and critics.

The choice of the title responds, to a certain extent, to the purpose that the author herself has pursued. The pressure put by certain socio-political events has become difficult to bear in as much as the possibility of unburdening oneself through writing has become a necessary and welcome instrument of liberation. Even if this is not an explicit intention assumed by the author, the effect of reading Gabriela Adameșteanu's literary prose is to provide a 'mirror' in which the reader – and equally the author – discovers their own relationship to Time, and, if they are, by age, outside the historical-temporal boundaries configured in the text, they have the opportunity to know a vision of History. For the strength of a good novel is, according to the writer herself, "To make the reader rediscover, by reading, their own life experiences. To bring them very close to distant worlds and unknown people."³

The object of our approach responds to the need to integrate an oeuvre in the context of literary history. If in any literature it is necessary to highlight a creative contribution, this is done either because there is always a need to value and prioritise the writing in a context that is itself constantly changing, or because the reader-receiver needs points of reference for shaping his or her own reading options and assessments. Motivated by both, this thesis aims to analyse Adameșteanu's literary prose, by referring to the literary context in which it is produced as well as by investigating, with the help of critical tools, the narrative structures used by the author in the construction of fiction and the mechanisms of representation of reality in journalistic and memorial discourse. We are also interested in the particularities of the socio-cultural context in which the author writes and publishes her texts, by identifying the convergences – and especially the repercussions – of this context with her literature. The complexity of the approach derives from the combination of several perspectives and critical methods (biographical perspective – to contextualize and explain some pretexts/resources of fiction, hermeneutics, discourse analysis, intertextual analysis – in the sense of an internal

³ Cristian, Pătrășconiu, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „În literatură, lucrurile sunt complicate...”, <https://www.lapunkt.ro/2020/02/>, accesat la data de 25 ianuarie 2020.

intertextuality, which allows us to relate to Gabriela Adameșteanu's novels, for example, to each other, in relation to the dynamics of one character or another, and in the sense of an external intertextuality, allowing us to situate, through similarity or differentiation, Adameșteanu's literary prose in relation to other models/forms of the novel in the Romanian or European cultural space, etc.), on the one hand, and from the use of cultural and sociological studies, on the other.

The aim of this critical approach is to identify the specificity of a model of female writing in contemporary Romanian literature, by analysing the thematic and discursive patterns of this multifaceted and particularly complex writing.

The decision to study the texts is not random, but is based on the fact that the author represents herself, both in the case of literary texts, under the guise of a character or narrator, and in the confessions of memoirs or journalistic texts, which is likely to motivate the reading perspective that we adopted and their relationship with the author's prose fiction. The coherence of Adameșteanu's work, from the statements, deliberately or not, scattered in interviews, to the short prose and novels, is achieved both at the level of the overall conception, relatable to the literary ideology of the author, and at the level of the act of reading and the active role of the reader. Therefore, another implicit stake of our approach is the contractual relationship between author, text, and reader.

The novelty of this research lies primarily in the analysis of the corpus. Because Gabriela Adameșteanu's literary activity extends up to the present day, the thesis also considers her recent texts (for instance, the novel *Voices at a Distance*, published in 2022); in this way, the thesis aims to provide a radiography of old and new texts alike, some of which do not have, just yet, the support and validation of authoritative critical voices.

Although the focus of this investigation is on the corpus of fictional texts, here distinguishing a smaller unit – short prose – and a larger one from the novelistic space, we also consider other possible openings to other types of discourse that can contribute to clarifying the profile of this writer or can shed light on other aspects of the creative activity itself (such as, for example, interviews). Such instances are texts that are part of the author's journalistic activity, selected to illustrate as many facets of this writing genre as possible. We are referring to a significant corpus of reference, in the area of which are identified mainly opinion pieces, such as, the editorial, the article, the report, the interview, the essayistic commentary. Another corpus, smaller in size, at least so far, is that of memoirs, which is approached in order to complete the profile of the writer. We do not, of course, claim to be exhaustive, nor to be infallible in the way we seek to present Adameșteanu's work, but we intend to build a coherent

picture of her literary prose, both through the comparative analysis of literary texts and by relating them to the author's journalistic and memorial discourse.

This study is composed of four chapters, structured in sub-chapters justified by the need for clarification, explanation or updating, especially of theoretical notions and concepts, selected and structured according to the needs of the corpus analysis, as well as by the specificity of each type of discourse, at the level of literary writing, between the texts published at different moments of Gabriela Adameșteanu's literary activity, as well as that due to the migration of some characters (or rather, of a specific character) from one novel to another.

The first chapter – **From biography to work: steps of the writer's formation, revealing experiences, (unfavourable) circumstances** – systematises significant data and landmarks to outline the profile of Gabriela Adameșteanu as a writer. Thus, we point out some biographical circumstances that are significant in the context of her own work: the years of training in the vicinity of the Second World War, the family environment, dominated by respectable intellectual figures, the paternal descent – relevant both in terms of (auto)formation and in relation to the fictional dynamics of some characters, also detailed in the autobiographical or fictional discourse. Also here, we propose a synthesis of Gabriela Adameșteanu's literary activity, which spans almost five decades and is mainly represented by her artistic prose, which we have focused on in this research. A few chronological observations are in order: the novels and short prose of the pre-1989 period were published by the author with a certain slowness, at intervals of about five years, the author preferring to alternate the tree-like structure of the alternative novel with the concentrated discourse of the novella. After 1990, Gabriela Adameșteanu exchanges her preoccupation with literature for a passionate civic engagement as journalist, a new role which she fulfills for more than 14 years, later present in a volume with obvious memoirist accents – *The Romantic Years* – and with echoes that can be found in certain fragments in journalistic style inserted in novels such as *Provizorat* and *Fontana di Trevi*. When she returns to literature, the writer is preoccupied with exploiting and developing certain epic nuclei in her novels, as well as with bringing themes of predominantly social inspiration (for example, whereas the theme of femininity migrates from the novella entitled *Disquiet* into the novel trilogy, the theme of exile remains exclusively covered in her novel). In these writings, it is evident that the world envisaged is rooted in the lived world, and this does not amount to a mere literaturisation of one's own existence, but is the foundation on which Adameșteanu's aesthetic of authenticity is built.

The second chapter – **Gabriela Adameșteanu's writing between the ages of critical reception. Non/belonging to a literary family** – analyses the relations of complementarity or

divergence in which the author finds herself. This is conducted from the perspective of the relation with contemporary creative generations or with the different movements, styles, themes in literary creation. The congeneric affiliation is difficult to establish because, strictly biologically, the author belongs to the Sixties generation (along with Fănuș Neagu, Augustin Buzura, Constantin Țoiu, Nicolae Breban), but her literary debut took place in the middle of the Seventies, with representative writers such as Mircea Nedelciu, Radu Mareș and Mihail Sin. A careful radiography of the literary profile of these two generations allowed us to consider that Gabriela Adameșteanu can be associated with the Seventies generation, through the means of both thematic and discursive particularities of her texts.

The section dedicated to the critical reception of Adameșteanu's work has been organised according to chronological criteria. We were thus able to mirror the critical discourse of the two periods (pre- and post-December) and the metamorphoses in relation to the reception of Adameșteanu's literary prose. If before 1989 the books published by the author attracted, above all, the attention of critics who, under conditions of censorship and ideological pressure, issued important value judgments for guiding more or less informed reading, and established a comfortable position of the writer in the Romanian literary space, the post-1989 critics, the context of reopened borders expanded Adameșteanu's grid of interpretation, relating it to the landscape of contemporary local and universal prose. The continuity – or, sometimes, discontinuity – of the critical opinions analysed in diachrony demonstrates the constant interest of generations of critics in Adameșteanu's work and its relevance for the Romanian cultural space.

In the third chapter – **Literary narration and the universe represented in Gabriela Adameșteanu's writings. Some theoretical-methodological landmarks** – we make a theoretical-methodological selection of what we considered to be the necessary – and adequate – theoretical-methodological tools in the analysis of the corpus, in order to identify the elements that give specificity to the literary prose of Gabriela Adamșteanu. Because the particular dynamics of the relations between narrative instances is one of the constants of the author's writing, we have taken from the well-known narratological theories the elements that relate to the specificity of the concepts of author, narrator, character and reader and allow the applied analysis of their specific dynamics in Adameșteanu's novels and short prose. If the degree of presence of the author and the reader in the text is measured with Umberto Eco's specialized tool – as *intentio* – explicitly or implicitly manifested in the discourse, the categories of narrator and character are structured with the help of narratological and literary theory tools considered complementary and, even if slightly outdated, compatible with what represents the

particularities of Adameșteanu's writing. The narrator's profile oscillates between a deeply subjective voice (we may call this a Letitian narrator, with an interpretative-ideological position) and another objective, distant, temperate in analysis, preferred especially in the case of the novel. We thus consider cases of anonymisation of the narrator resulting from various techniques of inclusion/situation of the narrator in the discourse, those of agglutination of narrative perspectives, as well as the analysis of the modes of manifestation of the narrator's functions in the text. As far as the literary character is concerned, the theoretical deductions are mainly oriented towards the analysis of how the voice of the characters is articulated in discourses (in)congruent with that of the auctorial voice, aided by Mikhail Bakhtin's dialogism. Another direction of analysis of this chapter is represented by the analysis of the chronotope of Adameșteanu's literary prose, in which we have identified, with the help of the theoretical delimitations of Bakhtin himself, as distinct topos, the road, the room, the building, the city. This urban geography is also achieved through vertical stratification, with Time as an ordering element, which irrevocably leaves its mark on places and people. This chapter additionally fixes two constants of the author's literary texts: one of a discursive nature, as an aesthetic of authenticity, orchestrated, above all, through the voices of the characters, and the other – of thematic nature – in which the everyday, the banal and the trivial.

The fourth chapter – **The Literary Prose of Gabriela Adameșteanu** – aims at a distinct analysis of the novels and novellas of the author, without neglecting the elements that ensure the coherence of the author's entire work, supported also by the movement of certain characters from one text to another. In order to be able to identify the lines of force of the novella, we have opted for a comparative perspective in the analysis of the novella, which would place the narrative discourse and the characters in the novellas face to face, and the cross-sections operated in each text will be made in the appendix section. In other words, the actual analysis of the novellas is complemented by an annotated anthology to function as an additional, much detailed tool in relation to the chapter in the thesis devoted to the novella, in which attention to the details of writing will (also) bring out other features of the carefully stylised prose visible in the small-scale aspects of the writing.

A first conclusion of the analysis highlights the characters' location in a frame of collective and individual fractures in *Give Yourself a Holiday* (1979) and *Summer-Spring* (1989). In all these texts there is a hiatus, a rupture between a present state and a desired one, between a persisting marginality and an illusory centre. This reading grid is circumscribed by the type of universe represented, the chronotope and, of course, the characters. First of all, the scene of these fictions is that of a 'minor' universe, of the long-ignored everyday life, of small

and common spaces, of cramped offices, of suffocating matchbox-like housing, of blocks without personality, where indistinct individuals live, driven by petty aspirations, frozen at the bottom of a coveted hierarchy, rarely or never surpassed. Then, the story of the protagonists is also part of this vision: Onițoiu, for example, in *A Short Walk After Hours*, aspires to Petrina's feelings and Pătrașcu's youth, Romanița's moral drift is at odds with the ethics of the other characters in *Summer-Spring*, and the decadent present of the characters in *Give Yourself a Holiday* and *Disquiet* clashes with the idealised past in nostalgic reveries.

The second dimension of the present analysis relates to Gabriela Adameșteanu's novels, published before 1989 – *The Equal Road of Every Day* (1975), *Lost Morning* (1984), and to the post-1989 ones – *Encounter* (2003), *Provizorat* (2010), *Fontana di Trevi* (2018), *Voices at a Distance* (2022). We can thus discuss three novelistic structures practiced by the author: 1) the broad structure of the trilogy, which follows the destiny of a character in moments and episodes that are significant for their development. In this case, Letitia Branea and her external and internal avatars are the link between the novels *The Equal Path of Every Day*, *Provizorat* and *The Trevi Fountain*; 2) the polymorphic novel, built around individual or collective history, which creates and conditions destinies – *Lost Morning*, and 3) the novel with social issues, centred either on the theme of exile and the condition of the individual forced to adapt to such a reality (*Encounter*), or on that of the being forced to live in an alienating reality, savaged by changes happening at dizzying speed (*Voices at a Distance*).

Although she does not claim this in her confessions, in her three novels – *The Equal Road of Every Day*, *Provizorat* and *Fontana di Trevi* – the author creates a trilogy of femininity, with the stages of a subjective chronology: the young girl in the throes of adolescence in *The Equal Road of Every Day*, the adult woman with the outraged sensitivity of *Provizorat* and the full maturity of the heroine in *Fontana di Trevi*. These ages are circumscribed by a series of revealing experiences for the female ego. In the first of the novels, the heroine undergoes an identity crisis of the developing self, as Letitia strives to find herself, to understand her biological, physiological and even moral mechanisms, by descending into the inner self, but also by searching for revelations outside. This identity quest is materialised by experimenting with new ways of (re)presenting the self: the construction of the character in the mirror and the relation of the self to the social, political and ideological environment of the time. The second novel continues the self-conscious experiences, in an effort to penetrate the self, doubled by external experiences that strongly affect the character: adulterous love, deceived expectations, attacks on bodily integrity (the trauma of abortion). From these provisional compromises, the heroine saves herself through the diaristic gesture, an exercise in sincerity that manages to keep

her own values and aspirations (almost) intact. Thus, the compensatory-scriptural act (the continuation and publication of Uncle Ion's works) becomes a form of identity recovery through which Letitia manages to escape from the tutelage of the men who had dominated her personality.

The final novel of the trilogy positions the age of full womanhood at the fault line between two worlds – the homely space and the Western world – the character discovering the possibility of healing herself through detachment from the traumatic experiences she has gone through, the scars of which can be traced and identified in a series of pragmatic, self-centered or even malicious manifestations of the character. It is only at this stage that the experiences of the past become traumas, as the character's reflexive nature allows for obsessive returns and re-evaluations of powerful moments of crisis in their existence (the obligation to have an abortion, the earthquake of 1977, domestic violence).

The second category of Adameșteanu's novels is the polymorphous one, connected to the events taking place on the scale of History – *Lost Morning*, considered to be the best and most relevant novel of the author, by the effort of probing the past – almost 100 years of Romania – from the beginning of the First World War to the present day. The image of this super-character is constructed through a series of highly original processes: the alternation of the voices of the characters, which, through their polyphony, cover both the past (Vica Delcă, Professor Mironescu's diary) and the present (Ivona), the spatial superimposition – Mironescu's salon, as the bearer of the relics of time, and Vica's room, as an expression of the decrepitude of the present, doubled by the image of Bucharest, still bearer of the signs of the bombing during the First World War, and the temporal cleavage, permanently associated with the discourse of the characters. The categories of the Adameșteanu's character typology are structured in the novel along two dimensions: Vica Delcă – the small man, without intellectual pretensions, and the group of the intellectual elite, made up of individuals confirmed as such by rank and education. Regardless, however, of their social extraction, all the characters in this novel show the symptoms of loquacity, with verbiage accents of varied stylistic extraction (the elevated register competes with the popular one).

The third section of the novels, that of social prose, opens up two thematic directions – uprooting (in *Encounter*) and alienation (in *Voices at a Distance*). The condition of the exile, which is close to the author, is illustrated in the intimate level of writing in *Encounter*, as the novel makes use of the technique of intertextuality: he who lives between two worlds becomes the character of a text that is born at the confluence of their own discourse and the mythological model of the Homeric epic, as Traian Manu's story symbolically takes up the Odyssean

adventures. On the other hand, the role of intertextuality is that of legitimising the discourse by appealing to established models and by relating selected facts from national history, as rendered in the novel, to universal history (the elements of mythology revalued here, the experience and traumas of exile, totalitarian experiences). The construction of the characters uses another unusual procedure: they are brought to life not by their actions and deeds, but by their speech, by the spiralling retelling of stories that give them their identity (the episode of Manu's arrival at the airport, seen by 'those at home', but also re-told to Giulio and Antonia by Manu himself) or of sequences that (re)write history from the perspective of a character who recalls 'strong' moments in history. The war, the front, the deportation are lined up vertically, in overlapping slices, as Christa's hazy, dark memories follow one another. In the case of the novel's protagonist, the discourse has an identity role, the narration of the past being equivalent to the understanding of one's own destiny and acquiring cathartic values. Hence a series of returns to obsessive images – represented in the form of recurring symbols: the mirror, the window, the dream.

The second strand of the social novel, alienation, gives expression to the author's most recent novel – *Voices at a Distance*. The novel complements the broad historical picture Gabriela Adameşteanu usually offers with an x-ray of our current situation. The time coordinate, as sinuously drawn, is launched from a very recent present, which suddenly agglomerates all possible crises: the global COVID-19 pandemic and the ensuing health crisis, the degradation of the human condition, global warming, the food crisis, the energy crisis, the spectre of war orchestrated not far from the country's borders. All of these crises, compounded by the blurring of borders, the relativisation of hierarchies and the explosion of information, lead individuals towards an acute sense of insecurity, ultimately leading to alienation. As in *The Equal Path of Every Day*, salvation becomes possible only in the order of writing – Anda will leave her life story to Letitia, a virtual novelist, who will have to turn the spoken life into the written page. The fictionalisation of life is a constant preoccupation of Adameşteanu's characters: it translates the human illusion that fixing existence in a scriptural form is a way of escape from temporal agony.

From the comparative research of the novels we could also identify some constants of the novelistic discourse, which give a distinctive aspect to Adameşteanu's writing: fragmentarism, polyphonic structure and paratextuality. As far as fragmented discourse is concerned, depending on its uses, we can distinguish three forms of manifestation that are constituted by different compositional reasons. While in the novels of the trilogy fragmentarism is the expression of a hybrid identity of the character, in constant search of a unifying principle,

in *Lost Morning* it is a consequence of the alternation of temporal planes, the reader witnessing frequent turns in time, real spirals that turn deeper and deeper, in the unstoppable movement of time, stagnant, fragmentary, in memory. Fragmentarism thus appears here not as a technical process, but as a natural mechanism of memory triggered instantaneously – not provoked by a volitional act. Last but not least, a discourse of rupture is also produced by the alternation of spatial planes, as is the case with the novel *Encounter*. Here, the character's drama stems from a sense of the futility of the effort to grow roots in another space. This is also the motivation for the journey into the matrix-space not so much of the body, but of their spiritual essence. As a consequence, the discourse is circumscribed by a specific dichotomy: the world 'beyond' (with a double connotation – spatial-geographical and metaphysical) versus the world 'here', the space-origin, towards which Traian Manu tries to feel uprooted.

The polyphonic structure of the novels, which appears especially in *The Lost Morning* and *The Meeting*, the scores on several voices is due to the gallery of characters-witness or collaborators, through whose interventions scenes, relationships and portraits are recomposed, the reader being challenged to a careful perusal of their scores, necessary to identify the narrating voice. For this effect, the narrative perspective is also versatile: it narrates in the first person – and not only in the interior monologue – and easily solicits the complicity, agreement or rhetorical testimony of an interlocutor by invoking the second person, or narrates, with or for detachment, in the third person. The polyphonic style (in Valeriu Cristea's terms) is what gives complexity to Adameșteanu's novels through the plurality of perspectives, of the consciousnesses from which the world is analysed.

Last but not least, the recourse to paratextuality constitutes, in Adameșteanu's prose, a way of re-semanticising the narrated world, but also a necessary resource for legitimising the work. Titles, mottoes, sections and chapters in the table of contents, dedications become significant for the network of the text's meanings, for the way in which the author structures her epic material or for the anticipation of the content itself. The intertextual relations they trace (from Homer, Rumi, Marguerite Yourcenar, Jules Renard, Philippe Claudel, etc.) often complement the story of the characters, just as the adventure of Ulysses highlights the wandering destiny of Traian Manu or the way in which the appeal to *Hadrian's Memoirs* confirms the aptitude for lucid forays into the abysses of the heroine's consciousness in the *Fontana di Trevi*.

In conclusion, Gabriela Adameșteanu's literary prose is circumscribed to a thematic area that the author has constantly pursued, in a writing formula that has proved to be in perfect agreement with the universe represented and with her literary ideology. The levelling, the

standardisation, the dehumanisation of the individual under the influence of totalitarianism, the provisional love, all revolve around characters who are autonomous in their construction and whose discourse represents the very substance of these texts. Their histories are woven on the broad canvas of the Great History, creating a total and significant image, through its literaturization, of our world, of all of us.

Our research opens, or re-opens, with all the reservations and risks assumed, a way of re-reading Gabriela Adameșteanu's literary prose, oriented towards the fundamental, specific structures of literary prose, seeking to identify the elements that give it coherence. At the same time, the option for a theoretical-methodological instrument, perhaps less modern, but adequate to the specificity of this writing, represents a correct re-reading solution that fits our aim, to bring back to attention the particular writing of this writer. Our perspective is an integrative one, therefore, we include the actual literary scope placed in the context represented by the novelist's writing practices, as well as from the angle of an anthology of novels, sketched in the appendix. The internal chronology of our analysis is itself an element of novelty which, in our opinion, brings a perspective – and proposes a solution – of re-reading which allows the novels to be repositioned, for example, in a narrative equation and of internal referentiality *sui generis*. In other words, we propose a repositioning of their internal dynamics in terms of the circulation – and circularity – of characters, of specific narrative structures and polyphonic choices of elaboration of the world represented, at the level of the specific chronotope. What results from our approach is a more complete picture of Gabriela Adameșteanu's literary prose, (re)organised by virtue of the internal dynamics, the fictional paths of the characters, as well as the conversion of the writer's procedural choices into multifaceted universes of discourse.

Bibliografie

I. Bibliografie de autor

I.1. Romane, eseistică

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Anii romantici*, Iași, Editura Polirom, 2014

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Cele două Români*, Iași, Editura Institutul European, 2000

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Dimineață pierdută*, Iași, Editura Polirom, 2011 (ediția I, Ed. Cartea Românească, 1984; Albatros, 1991; Gramar, 1997; Polirom, 2004, 2008, 2011, 2012)

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Drumul egal al fiecărei zile*, Iași, Editura Polirom, 2015 (ediția I: Ed. Cartea Românească, 1975; Eminescu, 1978; Litera, 1992; Institutul Cultural Român, 2004; Polirom, 2008).

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Fontana di Trevi*, Iași, Editura Polirom, 2018

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Întâlnirea*, ediția a V-a definitivă, Iași, Editura Polirom, 2013 (ediția I, Ed. Cartea Românească, 1898; Polirom, 2003, 2007, 2008 (*Opere 2*), 2013 (seria de autor).

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Voci la distanță*, Iași, Editura Polirom, 2022

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Provizorat*, Iași, Editura Polirom, 2017 (ediția I: Polirom, 2010 (Fiction Ltd.), 2011 (Fiction Ltd.), 2013 (Top 10+), 2017 (seria de autor).

I.2. Proză scurtă

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Dăruiește-ți o zi de vacanță*, în vol. *Vară-primăvară*, Iași, Editura Polirom, 2013 (ediția I, Ed. Cartea Românească, 1979; Paralela 45, 2002; Polirom 2008 (*Opere 2*);

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Vară-primăvară*, ediția I, București, Editura Cartea Românească, 1989 (Paralela 45, 2002; Polirom, 2008 (*Opere 2*); 2013 (seria de autor);

I.3. Publicistică, interviuri

1993

ADAMEȘTEANU, Gabriela, „Către cititorul lui 22”, în *Revista. „22”*, nr. 18, mai

ADAMEȘTEANU, Gabriela, „Fuga de literatură”, în *Viața românească*, nr. 5. 2020

BĂCIUȚ, Nicolae, *Dialog cu Gabriela Adameșteanu*, în *Vatra*, seria nouă, anul XV, nr. 169, aprilie, 1985

BĂCIUȚ, Nicolae, Interviu cu Gabriela Adameșteanu, în *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri*, Târgu Mureș, Editura Reîntregirea, 2005

AXINTE, Șerban, Interviu cu Gabriela Adameșteanu, în *Observator Cultural*, nr. 785, din 14 august 2015

CĂTĂLUI, Iulian, Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu, în rev. *Astra*, nr. 1-2, 2012

CĂTĂLUI, Iulian, Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu, accesibil la adresa <https://www.revistaastra.ro/literatura/files/2014/02/gabriela-adamesteanu.pdf>, accesat la data de 20 august 2022

CHEBAC, Andreea, *Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Am vrut întotdeauna să fiu un scriitor, nu o scriitoare...”*, <https://www.bookblog.ro/>, 25 octombrie 2018, <https://www.bookblog.ro/interviu/gabriela-adamesteanu-am-vrut-intotdeauna-sa-fiu-un-scriitor-nu-o-scriitoare-si-sa-am-si-personaje-masculine-la-fel-de-puternice-ca-cele-feminine/>, accesat la data de 25 ianuarie 2020.

CHEBAC, Andreea, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Am vrut să fiu liberă!”, www.bookblog.ro, 24februarie 2011, accesat la data de 10 martie 2020.

CHEBAC, Andreea, *Interviu cu Gabriela Adameșteanu*, în www.bookblog.ro, 25 octombrie, 2018, accesat la data de 22 mai 2021

CHEBAC, Andreea, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „M-am gândit că ar fi bine să spun și perspectiva mea”, în www.bookblog.ro, 23 februarie 2015, accesat la data de 10 aprilie 2021

GRĂDINARU, Magda, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Asta e România, nu există țară ideală.” în www.News.ro, 2 noiembrie 2017, accesat la data de 11 martie 2020

PĂTRĂȘCONIU, Cristian, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „În literatură, lucrurile sunt complicate...”, <https://www.lapunkt.ro/2020/02/>, accesat la data de 25 ianuarie 2020.

PRINDII-PETRII, Daniil, Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu, în *Suplimentul de cultură*, nr. 654, septembrie, 2019.

UNGUREANU, Laurențiu, „Interviu Gabriela Adameșteanu, scriitoare, despre „rezistența pentru cultură”: „Nu poți fi obligat să fii erou ” [disponibil](#) la adresa

<https://adevarul.ro/stil-de-viata/cultura/interviu-gabriela-adamesteanu-scriitoare-despre-1414529.html>, 2 martie 2013, accesat la data de 12 februarie 2020.

VLĂDĂREANU, Elena, Interviu cu Gabriela Adamesteanu: „Dacă nu scriu multă vreme mă simt prost”, în Suplimentul de cultură, nr. 449, 2014

ADAMEȘTEANU, Gabriela, „Jurnalismul ca șansă”, în *Limitele rescrierii, addenda la Întâlnirea*, prefață de Carmen Mușat, Polirom, 2003

ȘIMONCA, Ovidiu, „Literatura nu e o cantină egalitară (interviu cu Gabriela Adameșteanu)”, în *Observator cultural*, nr. 288, septembrie 2005

ADAMEȘTEANU, Gabriela– „Opțiuni și destine”, în rev. *Vatra*, nr. 1-2/2021.

PIȘTEA, Constantin, „Viața mea este mai mult decât doar literatură” (interviu cu Gabriela Adameșteanu), în <https://constantinpiatea.ro> , 14 noiembrie 2017, accesat la data de 22 februarie 2020

II. Bibliografie teoretică generală

În volume:

***, *Enciclopedia Universalis*, <http://www.universalis.fr/encyclopedie/feminisme-lefeminisme-des-annees-1970-dans-l-edition-et-la-litterature/>

AFLOROAIEI, Ștefan, *Lumea ca reprezentare a celuilalt*, Iași, Institutul European, 1997

ARISTOTEL, *Etica nicomahică*, trad. Traian Brăileanu, Editura Antet Revolution, București, 2003

BAHTIN, Mihail, *Problemele poeziei lui Dostoievski*, București, Editura Univers, 1970

BAHTIN, Mihail, *Probleme de literatură și estetică*, traducere de Nicolae Iliescu, București, Editura Univers, 1982.

BARTHES, Roland, *Plăcerea textului*, Chișinău, Editura Cartier, 2006

BLANCHOT, Maurice, *Spațiul literar*, traducere și prefață de Irina Mavrodin, Editura Minerva, București, 2007

BURGOS, Jean, *Pentru o poezică a imaginarului*, București, Editura Univers, 1988

CARERI, Francesco, *Walkscapes: Walking as an Aesthetic Practice*, Culicidae Architectural Press, 2002.

CĂRTĂRESCU, Mircea, *Postmodernismul românesc*, București, Editura Humanitas, 1999.

CRĂCIUN, Gheorghe, *Introducere în teoria literaturii*, Editura: DACIA XXI , Cluj-Napoca, 2011

- COHN, Dorrit, *Transparent Minds: Narrative Modes for Presenting Consciousness in Fiction*, Princeton UP, Princeton, 1978.
- ECO, Umberto, *Limitele interpretării*, traducere de Ștefania Mincu și Daniela Bucșă, Constanța Ed. Pontica, 1996
- FOREST, Philippe, *Romanul, realul și alte eseuri*, traducere și postfață de Ioan Pop-Curșeu, Editura Tact, Cluj-Napoca, 2008
- GENETTE, Gérard. *Figures III*, Paris, Seuil, 1972
- GENETTE, Gérard, *Palimpsestes*, Paris, Éditions du Seuil, coll. «Poétique», 1982; rééd. coll. «Points Essais», 1992
- GENETTE, Gérard, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, traducere și prefață de Ion Pop, Editura Univers, 1994.
- GLODEANU, Gheorghe, *Romanul – creatură spirituală a unei forme literare proteice*, Editura Fundația Culturală Libra, București, 2007
- HĂULICĂ, Cristina, *Textul ca intertextualitate. Pornind de la Borges*, , Editura Eminescu, București, 1981
- IBRAILEANU, G., *Studii literare*, Editura Minerva, București, 1979
- IOSIFESCU, Silvian, *Literatura de frontieră*, Editura pentru literatură, București, 1969
- IVANOV, Leonte, *Imaginea rusului și a Rusiei în literatura română. 1840-1948*, București, Editura Cartier, 2004
- KRISTEVA, Julia, *Evoluția limbajului poetic*, apud Eugen Simion, Întoarcerea autorului, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2013
- KRISTEVA, Julia, *Poetica structurii textului*, în Antologie Tel-Quel, Editura Univers, București, 1980
- LINTVELT, Japp, *Încercare de tipologie narativă: punctul de vedere*, Editura Univers, București, 1994
- LUKACS, Georg, *Teoria romanului*, Editura Univers, București ,1977
- MARINO, Adrian, *Modern, Modernism, Modernitate*, București, Editura pentru Literatură Universală, 1969.
- MUȘAT, Carmen, *Frumoasa necunoscută. Literatură și paradoxurile teoriei*, Polirom, Iași, 2017
- NICOROVICI, Vasile, *Autentismul*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984
- PETRESCU, Liviu, *Poetica postmodernismului*, ediția aII-a, Editura Paralela 45, seria „Deschideri”, Pitești, 1998
- POPESCU, Simona, *Autorul, un personaj*, Editura Paralela 45, Pitești, 2015

RICŒUR, Paul, *Istorie și adevăr*, traducere și prefață de Elisabeta Niculescu, Editura C.E.U. Press, 1996

RICŒUR, Paul, *Memoria, Istoria, uitarea*, traducere de Ilie Gyucsik și Margareta Gyurcsik, Editura Amarcord, Timișoara, 2001

RICŒUR, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, Editura Humanitas, București, 1995

TODOROV, Tzvetan, *Noi și ceilalți*, trad. Vlad Alexandru, Editura Institutul European, Iași, 1999

SIMION, Eugen, *Genurile biograficului*, vol. I, Editura Univers Enciclopedic, București, 2008

În periodice:

BARTHES, Roland, Théorie du texte, în [www.psychanalyse.com/pdf/THÉORIE DU TÈXTE ROLAND BARTHES.pdf](http://www.psychanalyse.com/pdf/THÉORIE_DU_TÈXTE_ROLAND_BARTHES.pdf)

BOLDEA, Iulian, „Canonul literar. Limite și ierarhizări”, în rev. *Viața românească*, nr. 4-5, 2009

DEHELEAN, Constantin, „Despre identitate vs. alteritate”, în revista *Arca*, Arad, nr. 4-5-6, 2011, disponibil la adresa http://www.uniuneascritorilorarad.ro/ARCA/2018/4-5-6_2018/01_pre-texteCD_4-5-6_18.html, accesat la 2.05.2022

DOINAȘ, Șt. Aug., „Fragmente despre alteritate”, în revista *Secolul 21*, nr. 1-7, 2002, disponibil la adresa <https://secolul21.ro/arhive/114>, accesat la 2.05.2022

DOINAȘ, Șt. Aug., „Eu și celălalt”, în revista *Secolul 21*, nr. 1-7, 2002, disponibil la adresa <https://secolul21.ro/arhive/114>, accesat la 2.05.2022, accesat la 2.05.2022

GRATI, Aliona, „Structuri dialogice în romanul românesc din secolul al XX-lea”, pe www.alionagrati.net, accesat la data de 22 aprilie 2020.

RIFATTERRE, Michael, «L' intertexte inconnu, în *Littérature*», 1981, nr. 41, p. 4-7, în https://www.persee.fr/doc/litt_0047-4800_1981_num_41_1_133, accesat la data de 15 iulie 2022.

III. Bibliografie critică de specialitate

III.1. Dicționare și istorii literare

***, *Dicționarul general al literaturii române*, (coordonator general, Eugen Simion), Vol. I, A/B, Editura Univers Enciclopedic, București, 2006

***, *Dicționarul analitic de opere literare, românești*, vol. I, A-M, coord. Ion Pop, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007

CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ed. Semne (reproducere în facsimil a primei ediții), București, 2003

MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2007

MARINO, Adrian, *Dicționar de idei literare*, vol. I, București, Editura Eminescu, 1973

POP, Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, I, Casa Cărții de Știință,

Cluj-Napoca, 2007

POPA, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, Volumul II, 23 august 1944-22

decembrie 1989, versiune revizuită și augmentată, Ed. Semne, București, 2009

ȘTEFĂNESCU, Alex, *Istoria literaturii române contemporane*, Ed. Mașina de scris, București, 2005

ȚEPOSU, Radu G., *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, Ed. Cartea Românească, 2006

ZACIU, Mircea, Papahagi, Marian, Sassu, Aurel, *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I, A-C, București, Editura Fundației culturale române, 1995

III.2. Studii critice în volume

ACTERIAN, Arșavir, *Jurnal în căutarea lui Dumnezeu*, Institutul European, Iași, 1994, p. 114

AXINTE, Șerban, *Gabriela Adameșteanu – Monografie, antologie comentată, receptare critică*, Editura Tracus Arte, București, 2015

BĂCIUȚ, Nicolae, „Interviu cu Gabriela Adameșteanu”, în *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri*, Târgu Mureș, Editura Reîntregirea, 2005

CRISTEA, Valeriu, „O dimineață de o sută de ani”, în vol. *Fereastra criticului*, București, Editura Cartea Românească, 1987

CROHMĂLNICEANU, Ov.S., *Al doilea suflu*, București, Editura Cartea Românească, 1989

CONDURACHE, Val, „Aventura cotidiană”, în vol. *Portret al criticului în tinerețe*, București, Editura Cartea Românească, 1984

DARLÈNE Marie Hantzis, The nature and function of second person point of view, apud Adrian Oțoiu, *Ochiul bifurcat, limba sașie*, Pitești editura Paralela 45, 200

ELIADE, Mircea, „Originalitate și autenticitate”, în vol. *Oceanografie*, București, Editura Humanitas

GLODEANU, Gheorghe, *Romanul – creatură spirituală a unei forme literare proteice*, București, Editura Fundația Culturală Libra, 2007

HOLBAN, Ioan, *Profiluri epice contemporane*, București, Editura Cartea Românească, 1987

IORGULESCU, Mircea, *Critică și angajare*, București, Editura Eminescu, 1981

MANOLESCU, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu, II*, Brașov, Aula, 2001

MANOLESCU, Nicolae, *Arca lui Noe*, București, Editura 100+1 GRAMAR, 2002

MIHĂILESCU, Dan C., *Literatura română în postceaușism, II. Proza. Prezentul ca dezumanizare*, Editura Polirom, Iași, 2006

MUȘAT, Carmen, *Strategiile subversiunii. Descriere și narațiune în proza postmodernă românească*, Postfață de Mircea Martin, Editura Paralela45, Pitești, 2002

MUȘAT, Carmen, *Frumoasa necunoscută. Literatura și paradoxurile teoriei*, Polirom, Iași, 2017

MORARU, Cornel, *Semnele realului – secționări critice convergente*, București, Editura Eminescu, 1981

NEDELCIU, Mircea, „Dialogul în proza scurtă (I-III)”, în *Competiția continuă: generația '80 în texte teoretice*, Ed. Vlasie, Pitești.

NEGRICI, Eugen, *Literatura română sub comunism*, ediția a II-a, București, editura Pro, 2006

NEGRICI, Eugen, *Iluziile literaturii române*, Editura Cartea Românească, București, 2008

NEGRICI, Eugen, *Figura spiritului creator*, Editura Cartea Românească, București, 2013

OȚOIU, Adrian, *Ochiul bifurcat, limba sașie*, Pitești editura Paralela 45, 2006

PETRAȘ, Irina, *Literatură română contemporană. Prelungiri*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005

PETRAȘ, Irina, *Cărți de ieri și de azi*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007

PETRAȘ, Irina, *Oglinda și drumul. Prozatori contemporani*, Editura Cartea Românească, București, 2013

PETRESCU, Camil, „Noua structură și opera lui Marcel Proust”, în vol. *Teze și antiteze*, București, Editura Cultura Națională, 1936

PETRESCU, Liviu, *Vârstele romanului*, București, Editura Eminescu, 1992

PIRU, Al., „Jurnalul intim”, în vol. *Debuturi*, București, Editura Cartea Românească, 1981

POPESCU, Simona, *Autorul, un personaj*, Editura Paralela 45, Pitești, 2015, p. 296

RADU, Tania, *Chenzine literare*, Editura Humanitas, București, 2014

RAICU, Lucian, *Printre contemporani*, Editura Cartea Românească, București, 1980

SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi, vol. IV*, București, Editura Cartea Românească, 1989

TUCHILĂ, Costin, *Epica privirii*, în vol. *Privirea și cadrul*, București, Editura Cartea Românească, 1988

ULICI, Laurențiu, *Prima verba*, București, Editura Albatros, 1978

ULICI, Laurențiu, *Literatura română contemporană, vol. I – Promoția 70*, București, Editura Eminescu, 1995

URSA, Mihaela, *Scriitopia sau ficționalizarea subiectului auctorial în discursul teoretic*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2005

SASSU, Aurel, Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri, vol. I, partea I*, București, Editura Minerva, 1985

STĂNESCU, C., *Jurnal de lectură*, Editura Cartea Românească, București, 1978

III.3. Studii critice în periodice

ANTOFI, Simona, „Femeia în literatura și în cultura realismului socialist – reprezentări mitice, mitificare a istoriei și propagandă ideologică”, în *Comunicare interculturală și literatură*, nr.3, 2010, pp. 313-316.

ANTON, Andreea, „Microfonul de serviciu, Subiectele săptămânii- Gabriela Adameșteanu”, în *Opinia studențească*, aprilie 2018

AXINTE, Șerban, „Proza scurtă a Gabrielei Adameșteanu”, în „Țintă fixă – Gabriela Adameșteanu” (V), rev. *Vatra*, nr. 12, 2020.

AXINTE, Șerban, „Interviu cu Gabriela Adameșteanu”, în *Observator Cultural*, din 14 august 2015

AXINTE, Șerban, „Opera Gabrielei Adameșteanu sau despre depășirea unui blocaj istoric”, în *Observator Cultural*, nr. 458, 2009

AXINTE, Șerban, „Cartea care devine destin – Gabriela Adameșteanu, *Anii romantici*”, în *Observator cultural*, nr. 785, august 2015

BÂLICI, Mihnea, „Memoria ca pretext”, în *Observator Cultural*, nr. 963, martie 2019

BÂLICI, Mihnea, „The Winner Takes It All”, în revista *Scena9*, 6 martie 2023, disponibil la adresa <https://www.scena9.ro/article/the-winner-takes-it-all> , accesat la data de 18 august 2023.

BÂRNA, Nicolae, „Comeback-ul Letiției Branea: un succes”, în *Observator Cultural*, nr. 548, octombrie 2010

BOLDEA, Iulian, „În labirintul trecutului”, în „Țintă fixă – Gabriela Adameșteanu” (V), rev. *Vatra*, nr. 12, 2020

BURȚA-CERNAT, Bianca, „Câteva prejudecăți de lectură. Addenda la receptarea unui roman”, în *Observator Cultural*, nr. 562, februarie, 2011

BURȚA-CERNAT, Bianca, „Provizoratul anilor romantici – Gabriela Adameșteanu, *Anii romantici*”, în *Observator cultural*, 727, <https://www.observatorcultural.ro/articol/provizoratul-anilor-romantici-i/> 13 iunie, 2016, accesat la data de 10 februarie 2020.

CESEREANU, Ruxandra, „O după-amiază de iarnă cu Gabriela”, în rev. *Vatra*, nr. 12/2020

CHIȘU, Lucian, „In Search of Its Own Identity: Mass-media in Post-Communism”, în *Diversité et Identité Culturelle en Europe*, vol. 14, pp. 25-40, 2014

CISTELECAN, Al., „La strage dei personaggi, *Revista Vatra*, nr. 1-2/2023, pp. 34-38.

CORDOȘ, Sanda, *Un roman fără vârstă*, postfață la ediția a V-a a romanului *Drumul egal al fiecărei zile*, 2008

CRĂCIUN, Gheorghe, „Pactul somatografic. Corporalizarea realului la Gabriela Adameșteanu”, în *Observator Cultural*, nr. 154, februarie 2003, disponibil la adresa <https://www.observatorcultural.ro/articol/pactul-somatografic-corporalizarea-realului-la-gabriela-adamesteanu/> , accesat la data de 12 august 2021.

CREȚU, Bogdan, „*Fontana di Trevi* – un roman al memoriei”, în *Observator Cultural*, nr. 944, octombrie 2018

CRISTEA-ENACHE, Daniel, „Pete la dosar (I)- *Provizorat*, de Gabriela Adameșteanu”, *Observator Cultural*, octombrie 2010, disponibil la adresa <https://atelier.liternet.ro/articol/10038/Daniel-Cristea-Enache/Pete-la-dosar-I-Provizorat-de-Gabriela-Adamesteanu.html> - consultat la 2.05.2022

CRISTEA-ENACHE Daniel Cristea Enache, „Pete la dosar (II)- *Provizorat*, de Gabriela Adameșteanu”, în *Observator Cultural*, nr. 548, octombrie, 2010, disponibil la adresa <https://atelier.liternet.ro/articol/10053/Daniel-Cristea-Enache/Pete-la-dosar-II-Provizorat-de-Gabriela-Adamesteanu.html> - accesat la 2.05.2022

CRISTEA-ENACHE, Daniel, „În curtea interioară (I)”, în *Observator Cultural*, februarie 2010, disponibil la adresa <https://www.observatorcultural.ro/articol/in-curtea-interioara-i/> - accesat la 2.05.2022

CRISTEA-ENACHE, Daniela, „În curtea interioară (II) – Gara de Est, Gabriela Adameșteanu, disponibil la adresa <https://atelier.liternet.ro/articol/9722/Daniel-Cristea-Enache/In-curtea-interioara-II-Gara-de-Est-Gabriela-Adamesteanu.html> - accesat la 2.05.2022

CRISTEA-ENACHE, Daniel, „Salon deschis (I) - *Opere I, Dimineață pierdută*, de Gabriela Adameșteanu”, în www.atelier.liternet.ro , accesat la data de 20 iunie 2021.

CUBLEȘAN, Victor, „O plecare, o întoarcere, o fântână”, revista *Steaua*, nr.3, martie, 2021

CUBLEȘAN, Victor, „Distanța dintre Voci”, în *Revista Steaua*, nr. 3 / 2023.

DEHELEAN, Constantin, „Despre identitate vs. alteritate”, în revista *Arca*, Arad, nr. 4-5-6, disponibil la adresa http://www.uniuneascrititorilorarad.ro/ARCA/2018/4-5-6_2018/01_pre-texteCD_4-5-6_18.html - consultat la 2.05.2022

DIACONU, A. Mircea, „Gabriela Adameșteanu, dincolo de politic”, în *Observator cultural*, nr. 549, din 5 noiembrie 2010, disponibil la <https://www.observatorcultural.ro/articol/gabriela-adamesteanu-dincolo-de-politic/> , accesat la data de 20 iulie 2020.

DINIȚOIU, Adina, „Recuperarea trecutului traumatic în *Provizorat*, de Gabriela Adameșteanu și *Cartea șoaptelor*, de Varujan Vosganian”, în rev. *Transilvania*, nr. 8, 2015, p. 50, disponibil la adresa https://revistatransilvania.ro/wp-content/uploads/2017/03/10_Adina_Dinitoiu.pdf - consultata la 2.05.2022

DINIȚOIU, Adina, „Romanul politic al postdecembrismului”, în *Observator Cultural*, nr. 950, decembrie 2018

DUMITRIU, Dana, „Le roman de l'année 1984”, în *Cahiers roumains d'études littéraires*, nr. 4, 1984

GHERGHIȘOR, Gabriela, „*Epopoea* Vicăi Delcă din *Dimineață pierdută* de Gabriela Adameșteanu”, disponibil la adresa <http://old.upm.ro/jrls/JRLS-16/Rls%2016%2060.pdf> , accesat la data de 20 august 2022.

GOLDIȘ, Alex, „Țara biografiilor falsificate”, în revista *Cultura*, nr. 283, august 2010, disponibil la adresa <https://revistavatra.org/2019/08/16/alex-goldis-tara-biografiilor-falsificate/> - accesat la 2.05.2022

IRIMIA, Florin, „Întâlnirea finală”, în *Observator Cultural*, nr. 403, iunie 2013

IFRIM, Nicoleta, „Identități în oglindă: ipostaze identitare în discursul eseistic și „ego-grafic” postdecembrist”, în *Communication Interculturelle et Literature*, nr.2, 2012, pp. 136-151

MANOLESCU, Nicolae, „Tineri romancieri: Gabriela Adameșteanu și Constantin Novac”, în *România literară*, 6 noiembrie 1975

MANOLESCU, Nicolae, „Lumea în două zile”, în *România literară*, nr. 16, 24 mai 1984

MORARIU, Mircea, *Nume și voci*, în <https://www.hotnews.ro/stiri-opinii-26123411-cronica-carte-voci-distanta-gabriela-adamesteanu.htm>, 6 martie 2023, accesat la 18 decembrie 2023.

MORARU Cornel, „Tentația rescrierii”, în revista *Vatra - Țintă fixă [V]*, 29 martie 2021

MUȘAT, Carmen, „Proza cotidianului nu tocmai banal”, în *Observator Cultural*, nr. 118, mai 2002

MUȘAT, Carmen, „Patologia memoriei și nostalgia întoarcerii”, în *Observator Cultural*, nr. 378, iunie 2007

MUȘAT, Carmen, „Cărțile literaturii române, la Centenar”, în revista *Vatra*, nr.12/2018, pp. 41-68

MUȘAT, Carmen, „Despre oameni și poveștile lor”, în *Observator Cultural*, nr. 1150, 17.03.2023.

NAGĂȚ, Mirela, „Vocile Memoriei”, în revista *Apostrof*, nr. 1 (392), 2023

PATRAȘ, Antonio-Mihail, „Cronica unei lumi dispărute”, în *Observator Cultural*, nr. 546, octombrie 2010

PECICAN, Ovidiu, „Viața provizorie”, în *Observator Cultural*, nr. 545, octombrie 2010

PETRAȘ, Irina, „Gabriela Adameșteanu și viața ca viață”, în *Viața Românească*, nr. 1-2, februarie, 2019

POPOVICI, Iulia, „Provizoratul re-lecturii”, în *Observator Cultural*, nr. 545, octombrie 2010

PRINDII-PETRII, Danii, „Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu”, în *Suplimentul de cultură*, septembrie, 2019

PURCARU, Alina, bookaholic.ro., <https://www.bookaholic.ro/cronica-anii-romantici-de-gabriela-adamesteanu.html#more-58701> 07.07.2014, accesat la data de 12 martie 2021.

PURCARU, Alina, „Întoarcerea autoarei”, în *Observator Cultural*, nr. 950, decembrie 2018

RADU, Tania, *Nuieļușa de alun*, în Revista „22”, nr. 798, iunie 2005

RADU, Tania, „Privind din foișorul literaturii”, în *Revista 22*, nr. 1277, 9 septembrie 2014

RADU, Dia, „Marea doamnă a prozei românești-Gabriela Adameșteanu: „Scrisul vindecă traume” , <http://arhiva.formula-as.ro/2010/933> , accesat la data de 20 februarie 2020.

RĂSUCEANU, Andreea, „Mic tratat de traumatologie literară”, în *Observator Cultural*, nr. 548, octombrie 2010

RĂSUCEANU, Andreea, „Metemorfozele orașului”, *Observator cultural*, nr. 762, 6 martie 2015

ROMILĂ, Adrian G., „Gabriela Adameșteanu, monografie de Șerban Axinte”, în revista *România literară*, nr.5, 2-11 februarie, 2016

SPIRIDON, Vasile, „Ieșirea din canonul spațiului public actual a scriitorului român”, *Comunicare interculturală și Literatură*, nr.23, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2016, pp. 376-383.

ȘTEFĂNESCU, Alex., „La o nouă lectură: Gabriela Adameșteanu”, în *România literară*, nr. 41, 1997

TIMAR, Cristina, Dosar Gabriela Adameșteanu, în „Ținta fixă (I)”, revista *Vatra*, nr.12, 2020

TIMAR, Cristina, „Sacul întunecat al memoriei”, *Revista Vatra*, nr. 1-2/2023, pp. 34-38.

VÎLCAN Alina, „Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Ca scriitor ai lumea întreagă”, ziarul *Metropolis*, octombrie 2018

VANCEA, Mihaela, „Viața începe de mai multe ori”, *Revista Vatra*, nr. 1-2/2023, pp. 34-38

URSA, Mihaela „Cărțile literaturii române, la Centenar”, în revista *Vatra*, nr.12/2018, pp. 41-68.

Resurse online

Chebac, Andreea, *Interviu cu Gabriela Adameșteanu*, „Am vrut totdeauna să fiu un scriitor, nu o scriitoare”, www.booking.ro, 25 oct. 2018

Cubleșan, Victor, *O plecare, o întoarcere, o fântână*, www.revistea.ro
Gérard Génette, *Palimpsestes. La littérature au second degré*, Paris, Editure Seuil 1982, în www.archive.org

Cristea Enache, Daniel, *Salon deschis (I) - Opere I, Dimineață pierdută*, de Gabriela Adameșteanu, în www.atelier.liternet.ro

Mușat, Carmen, Radio România Cultural, 9 octombrie 2023
<https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/literatura/romanul-voci-la-distanta-de-gabriela-adamesteanu-a-obtinut-premiul-cartea-anului-la-categoria-proza-al-uniunii-scriitorilor-din-romania-id40273.html>, accesat la data de 12 noiembrie 2023.

<https://adevarul.ro/stil-de-viata/cultura/ce-a-fost-si-ce-a-ajuns-cronica-de-intampinare-899181.html>

<https://blog.goethe.de/dlite/archives/1088-Cand-am-inceput-s-scriu,-%20n-aveam-o%02camer-%20a-mea,-nici-%20mcar-mas-%20de-scris-Gabriela-Adame%C8%99teanu-%20in-%20dialog-cu-10-%20tineri-scriitori-rom%C3%A2ni>

[„Când am început să scriu, n-aveam o cameră a mea, nici măcar masă de scris” – Gabriela ADAMEȘTEANU în dialog cu 10 tineri scriitori români • dlite](#)

Marie-Laure Ryan, *Frontière de la fiction: digitale où analogique?*(trad.) în *Fabula*, Online: <http://www.fabula.org/forum/colloque99/211.php>, accesat la data de 12 aprilie 2020.

www.psychanalyse.com/pdf/THÉORIE_DU_TÈXTE_ROLAND_BARTHES.pdf.

https://www.persee.fr/doc/litt_0047-4800_1981_num_41_1_1330

<https://www.youcaxton.co.uk/entanglement/>

https://wwwsaatchiartcom.translate.goog/vancojakov?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ro&_x_tr_hl=ro&_x_tr_pto=sc&_x_tr_hist=true

https://www-nickcudworth-co-uk.translate.goog/about/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ro&_x_tr_hl=ro&_x_tr_pto=sc

Teze de doctorat consultate

Florina-Georgiana Olaru, Gabriela Adameșteanu. Studiu monografic, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie, „George Emil Palade” din Târgu Mureș, Școala doctorală de Litere, Științe umaniste și Aplicate, Domeniul: Filologie -
https://www.umfst.ro/fileadmin/doctorate/sustineri_pub/2020/Olaru_Florina_Georgiana/2.rezumat_RO..pdf

Briena Vaidoș (Stoica), Contribuția prozei feminine la consolidarea canonului modernist postbelic, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte, Domeniul de doctorat: Filologie -
<https://doctorate.ulbsibiu.ro/wp-content/uploads/Rezumatvariantafinala-stoica-1.pdf>

Ioana-Gianina Haneș, Rescrierea mitului odiseic în proza postmodernă, Universitatea de Vest din Timișoara, Școala Doctorală de Științe umaniste, Domeniul de doctorat: Filologie -
<https://doctorat.uvt.ro/wp-content/uploads/2020/01/rezumat-Hanes.pdf>

Elena Botezatu (căș. Drug), Ipostaze ale mimesis-ului în proza anilor ‘70-’80, Școala Doctorală interdisciplinară, Sibiu, Facultatea: de Litere -
https://www.unitbv.ro/documente/cercetare/doctorat-postdoctorat/sustinere-teza/2018/botezatu-elena/rezumat_teza_Botezatu.pdf